

Abstract

Nederlandse Samenvatting

Dit proefschrift onderzoekt de ontwikkeling van averij-grosse ('General Average') en aanpalende vormen van 'averijen' in de Zuidelijke Nederlanden gedurende de vijftiende en zestiende eeuw, voornamelijk in de twee commerciële steden Brugge en Antwerpen. Averij-grosse, een technisch instrument dat reeds bestond in het Romeinse recht, (her)verdeelt *pro rata* de kosten voor buitengewone, bewuste verliezen onder iedereen die betrokken is bij een maritieme onderneming. Het is door historici grotendeels buiten beschouwing gelaten in studies over (vroegmodern) risicomanagement, in tegenstelling tot de zeeverzekering. Het proefschrift situeert zich op het snijvlak van maritieme, economische en rechtsgeschiedenis, waarbij het bronnenmateriaal voornamelijk juridisch van aard is. Dit onderzoek poogt daarmee bij te dragen aan drie langlopende debatten in de rechts- en economische geschiedenis: ten eerste het vermeende bestaan van een autonoom middeleeuws maritiem recht (de zgn. *lex maritima*); ten tweede de strategieën van handelaren inzake maritiem risicomanagement; en ten derde de effecten van averij als instelling ('*institution*') op transactie- en protectiekosten. Averij-grosse werd in het Romeinse en middeleeuwse recht vooral toegepast bij de zeeworp. Gedurende de zestiende eeuw namen formele rechtsbronnen (zoals vorstelijke wetgeving en het Antwerpse stadsrecht) innovaties op uit de mercantiele praktijk, waaronder uitgaven om grotere verliezen te voorkomen, zoals vrijwillig op een zandbank lopen in een storm. Twee ontwikkelingen waren van groot belang: ten eerste de mogelijkheid om verzekeraars aansprakelijk te stellen voor averij-grosse-betalingen; ten tweede de ontwikkeling van aanpalende vormen van averijen voor kostenmanagement, zoals averij-commune voor operationele kosten en de contractualisering van averijen voor aanvang van de onderneming, dit om juridische zekerheid te verkrijgen. Spaanse handelaren zoals de Castilianen en Biskayers, verenigd in zgn. *nationes*, ontwikkelden ook verschillende vormen van vooraf te betalen verplichte contributies om gezamenlijke verdedigingskosten ('*protection costs*') te dragen. Het proefschrift beargumenteert dat de ontwikkeling van averijen bijdroeg aan een operationeel efficiënte combinatie van verschillende instellingen, ondanks de complexe stakeholderdialoog in de cruciale maritieme sector.

English Summary

This dissertation investigates the development of General Average (GA) and adjacent forms of 'averages' in the Southern Netherlands during the fifteenth and sixteenth centuries, mainly in the two commercial cities of Bruges and Antwerp. GA, a technical instrument that already existed in Roman law, redistributes extraordinary, deliberate damages for the common benefit over anyone involved in a maritime venture *pro rata*. It has been largely disregarded by historians in their study of early modern risk management, in contrast to marine insurance. The dissertation is situated at the intersection of maritime, economic and legal history, whereby the source material is primarily legal in nature. This research aims to contribute to three long-running debates in legal and economic history: first, the assumed existence of an autonomous medieval maritime law (the so-called *lex maritima*); second, strategies of merchants to manage maritime risk; and third, the effects of averages as an institution on transaction and protection costs. GA was mainly declared for jettison in Roman and medieval law. During the sixteenth century developments in formal legal sources (such as princely legislation and Antwerp municipal law) incorporated new acts from mercantile practice, including costs to avoid greater damages, such as voluntarily running aground during a storm. Two developments were of great importance: the possibility of holding insurers liable to pay for GA payments; and the development of adjacent forms of averages for cost management, such as Common Average for operational costs and the contractualisation of averages before a venture to provide legal security. 'Spanish' merchants such as the Castilians and Biscayers, united in so-called *nationes*, also developed various forms of compulsory contributions, paid *ex ante*, to share mutual protection costs. The dissertation argues that the development of averages contributed to an operationally efficient combination of different institutions, notwithstanding the complex stakeholder environment of the crucial maritime sector.